

Article History

Received / Geliş
28.11.2017

Accepted / Kabul
12.12.2017

Available Online / Yayınlanma
15.12.2017

EXAMINING OF THE SEQUENCE AND APPROACH IN THE TEACHING OF THE FIRST THREE BOW TECHNIQUES USED IN THE VIOLIN EDUCATION

KEMAN EĞİTİMİNE BAŞLARKEN KULLANILAN İLK ÜÇ YAY TEKNİĞİNİN ÖĞRETİLMESİNDE UYGULANAN SIRALAMANIN VE YAKLAŞIMIN İNCELENMESİ¹

Cenk Önder ÖZEN²
Mehmet Kayhan KURTULDU³

Abstract

This study was aimed at examining the first three bow techniques violin instructors teach when they begin violin education, the methods they use to teach these techniques and also the need for using an order during teaching these techniques. 37 lecturers participated from 20 universities in which the survey questionnaire was implemented. In line with the information in the questionnaire, It was understood that the bow techniques generally used by instructors are firstly "détaché", secondly "legato" and third "staccato". While teaching these techniques, it was found that most used methods are "Ömer Can Violin Education", "Otokar Sevcik", "Hans Sitt", "Arthur Seybold", "Mathieu Crickboom", "Franz Wohlfahrt", "Shinichi Suzuki", "Jacques Féréol Mazas", and "Ali Uçan". In accordance with the findings, the implementation and examination on the violin students of the order violin instructors use were planned; then an experimental study, which consisted of a pre-test and post-test, was conducted on violin students. Afterwards, the results of this experimental study were analyzed. In the first analysis, the relationship between the total pre-test and post-test scores of lecturers was observed. Then, the relationship between three lecturers' pre-test scores and the relationship between the same lecturers' post-test scores were examined. When all the scores were analyzed, a high and positive correlation is observed between them.

Keywords: Instrument Training, Violin Training, Bow Techniques.

Özet

Bu çalışmada, Türkiye'deki eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan keman eğitimcilerinin keman eğitimine başlarken öğrettikleri ilk üç yay tekniğinin neler olduğu ve bu teknikleri öğretmek için hangi metotları kullandıkları, ayrıca tekniklerin öğretim aşamalarında belli bir sıra izlenilmesinin gerekliliği gibi konular hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya, görüşme formunun uygulandığı 20 üniversiteden 37 öğretim elemanı katılım sağlamıştır. Görüşme formunda belirtilen bilgiler doğrultusunda, Öğretim elemanlarının genel olarak kullandığı yay tekniklerinin 1. sırada "détaché", 2. sırada "legato" ve 3. sırada "staccato" olduğu anlaşılmıştır. Teknikler öğretilirken en çok, "Ömer Can Keman Eğitimi", "Otokar Sevcik", "Hans Sitt", "Arthur Seybold", "Mathieu Crickboom", "Franz Wohlfahrt", "Shinichi Suzuki", "Jacques Féréol Mazas", ve "Ali Uçan" gibi metotların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda, eğitimcilerin uyguladıkları sıralamanın keman öğrencileri üzerinde denenip, incelenmesi planlanmış ve öğrencilerin katılımlarıyla birlikte ön test ve son testten oluşan bir uygulama çalışması yapılmıştır. Daha sonra bu uygulama çalışmasının sonuçları analiz edilmiştir. İlk analizde, uzman öğretim elemanlarının ön test ve son test toplam puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Daha sonra 3 uzman

¹ Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde danışmanlığı Doç. Dr. M. Kayhan KURTULDU'nun yaptığı ve ilk yazar tarafından yazılmış olan "Keman Eğitimine Başlarken Kullanılan İlk Üç Yay Tekniğinin ve Bu Tekniklerin Öğretmesinde Uygulanan Sıralamanın İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezindeki verilerden faydalanılarak yapılmıştır.

² Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi ABD. cenkonderozen@ktu.edu.tr

³ Prof. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi ABD. kayhankurtuldu@ktu.edu.tr

öğretim elemanın ön test puanları arasındaki ilişki ve aynı öğretim elemanlarının son test puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Tüm puanlar incelendiğinde, aralarında yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çalgı Eğitimi, Keman Eğitimi, Yay Teknikleri.

GİRİŞ

Eğitim, insanın ömrü boyunca ilk önce ailesinden başlayan, daha sonra çevrede yeni bir alan bulan ve bunun devamında okul ve benzeri yerlerde verilmeye devam eden, bireyin ve buna bağlı olarak toplumların gelişmesini, kendilerini tanımasını, kendilerini tanıyarak çevrelerinde ve daha sonra da dünyada yer edinmelerine zemin hazırlayan, yaşama, dünyaya bakış açısını geliştiren, toplumsal ilişkileri düzenlemede yardımcı olan, insanların sosyal yönlerini geliştiren ve buna bağlı olarak belirli bir yaşam tarzı oluşturan süreçler bütünü olarak görülebilir.

Baykul'a (1992: 85) göre eğitim, insan davranışlarında değişiklik yaratma işidir. İnsanın gündelik yaşamı içerisinde yerini alan birçok olay, araç ve gereçler insan davranışlarında değişime yol açmaktadır. Bu davranış değişikliklerine yol açan olay, araç ve gereçler bazen belirli bir amaç için düzenlenmiş olmakla birlikte bazen de belirli bir amaç doğrultusunda planlanmamış şekildedirler fakat olumlu veya olumsuz bazı davranışların gelişmesine veya var olan bazı davranışların değişikliğe uğramasına sebep olurlar.

Müzik eğitiminde temel olarak amaçlanan unsurlar, müziksel etkinlikler ve etkileşimler vasıtası ile bireyin ve toplumun estetik gereksinimlerini karşılamak, beğenisini geliştirmek, içinde yaşadığı çevreye uyumlu ve duyarlı bir davranış sergilemesini sağlamaktır. Müzik eğitimi aracılığıyla birey, toplumla, çevresiyle ve müziksel çevresiyle daha iyi bir etkileşim halinde olacaktır (Uçan, 2005: 176).

Genel eğitimin ne olduğunu tanımlayıp ve daha sonrasında müzik eğitime geniş bir açıdan (sosyolojik, psikolojik vb.) yaklaşıldığında ise, müzik eğitimi ile bireyde hedeflenen değişimleri gerçekleştirmede, müzik eğitiminin kapsamlı ve sürdürülebilir bir şekilde devam etmesinde, müzik eğitimi ile kazanılan becerilerin sürekli olarak kullanılmasına zemin hazırlamada, müzik eğitiminin bir alt kolu olan çalgı eğitiminin önemli bir yer teşkil ettiğini görebiliriz.

Çalgı Eğitimi

Çalgı eğitimi, genel müzik eğitiminin temelini oluşturan ana unsurlardan biri olmakla birlikte müzik eğitiminin sınırlarını genişleten ve farklı bir boyut kazandıran, müzik eğitimi içerisinde yerinin muhakkak var olması gereken bir eğitim disiplini. Çalgı eğitimsiz yapılan bir müzik eğitimi tam anlamıyla hedefine ulaşmamış olacaktır, çünkü bireyin genel müzik eğitimiyle birlikte öğrendiği bilgiler sonuç olarak bir çalgı üzerinde uygulanmalıdır ve bireye bu yolla kendini müzikal yönden ifade edebileceği bir alan yaratılmalıdır.

Akgül'e (1997: 2) göre çalgı eğitimi, kişinin bir müzik aletini kullanması yolu ile müzik ve insan buluşmasını sağlayan, kişinin kendini fark etmesi ve tanımasını sağlayan, duygularını ifade edebilmede aracı olan, toplumda yer almasına zemin hazırlayan müzik eğitiminin önemli boyutlarından biridir.

Çalgı eğitiminin daha ilk başından beri planlı bir şekilde derslerin yürütülmesinin, öğrencinin çalgısında yakalayacağı başarıdaki rolü büyüktür çünkü çalgı eğitimi içerisinde entonasyon, yorumlama, teknik, gibi dikkat edilmesi gereken önemli boyutlar vardır ki bunlar öğretmen tarafından çalgı eğitimi süreci içerisinde evrensel ölçütler dâhilinde aktarılmalı ve pratiği yapılmalıdır. Bireye çalışma disiplini kazandırılmalı, bireyin çalacağı enstrüman ile barışık olması onu sevmesi ve bireyin

müzikal birikimlerini enstrümanı ile ifade edebilme alanının yaratılması öğretmen tarafından sağlanmalıdır.

Çalgı eğitiminin teknik ve müzikal açıdan önemli aşamalarının olduğu ve bu aşamaların çalgı eğitimi süresince farkında olup, dikkatle ilerlenmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yönlerden çalgı eğitimi içerisinde yer alan keman eğitiminin de, değişik gelişim aşamalarını barındıran, geniş bir eğitim müfredatına sahip olan, eğitimi verilirken her aşamasında dikkatli bir şekilde yaklaşılması gereken bir yapı içerisinde olduğu bilinmelidir.

Keman Eğitimi

Ses olanaklarının sunduğu zenginlik ve buna bağlı olarak güçlü yorumlama özelliklerine sahip olması, çalgı için yazılan geniş bir repertuarın var olması, solo bir çalgı özelliğini taşımasının yanında oda müziği ve orkestra müziğindeki önemi, yine ses olanaklarına bağlı olarak çeşitli tarzlarda icra edilen müzik türlerine kullanılmasına uygun olması, keman eğitiminin yaygın bir şekilde ilgi görmesini sağlamaktadır. Bu şekilde yaygın olarak eğitimi yapılan kemanın, önemli bir eğitim süreci içerdiği ve bu konuya pedagojik anlamda ciddi bir şekilde yaklaşılması, belirlenen hedeflere ulaşmak açısından önem arz etmektedir.

Keman çalmayı öğrenmek ve öğretmek, her sanat dalında kabul görüldüğü üzere önemli bir eğitim süreci içerisinde gelişen bir olgudur. Tabii ki bu eğitimde başarıya ulaşabilmek için belirli ilkeler çerçevesinde hareket etmek gerekir. Ancak, sanat eğitiminin yaratıcılığa açık olmasının getirdiği nedenlerden dolayı keman eğitiminde de öğretim yöntemlerini çalgıdan ve öğrenciden daha fazla verim almaya yönelik, sınırları geniş ve bunların yanında farklı disiplinlerden de faydalanarak yeniliklere açık olarak geliştirmek gerekmektedir (Yağışan, 2008: 7).

Çalgı eğitimi kapsamında yer alan keman eğitimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin içinde yer aldığı kendine özgü çeşitli davranış biçimlerini içermektedir. İyi bir keman eğitiminin yapılabilmesi için ilk başta hedeflerin ve hedefe yönelik uygulamaların belirlenmesi gerekmektedir. İyi bir şekilde hazırlanmış keman eğitimi programı ile yapılacak eğitim, başarının temel faktörlerinden biridir (Uslu, 2012).

Keman eğitimi içerisinde planlanan ve uygulanacak olan eğitim müfredatı, eğitimin tam anlamıyla ve başarı yolunda hedefe dönük şekilde gerçekleştirilebilmesi için etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır ki çok önemlidir, müfredatın, öğrencilerin zihinsel, fiziksel ve psikolojik açıdan farklılıkları göz önünde bulundurularak işlenmesi gerektiğidir. Bu bağlamda keman eğitimine bakılacak olursa, her bireyin birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu bilinerek, bu farklılıklar üzerinden eğitimin uygulaması yapılmalıdır. Öğrencinin yetenekleri doğrultusunda fakat gelişime açık bir yönde daima ileriye dönük yapılacak olan çalışmalar ile öğrencinin çalgısıyla bütünleşme ve icrası yolunda yaşanan problemler ortadan kaldırılmış veya en aza indirgenmiş olacaktır.

Etkili ve iyi bir şekilde gerçekleştirilmek istenilen ve bu yolda içerisinde birçok gelişim basamağını içeren keman eğitimi içerisinde, daha eğitimin ilk başından beri uygulanan yay çalışmaları, buna bağlı olarak öğrencinin gelişim seviyesine uygun bir şekilde gösterilen yay teknikleri, kemandan iyi bir ton elde etmek ve eserleri doğru yorumlamak için gerekli olan faktörlerdendir. Bu nedenlerden dolayı yay tekniklerini keman eğitimi boyunca öğrenciye doğru bir şekilde özümsetmek amacıyla doğru bir yaklaşım sergilenmelidir.

Kemanda Yay Tekniklerinin Öğretimi

Keman çalmada önemli bir yeri olan yayın kullanılması, keman eğitiminin daha ilk aşamalarından beri dikkat edilmesi gereken noktalardan bir tanesidir. Yayın doğru bir şekilde tutulması ve teller üzerinde düz bir şekilde çekilmesi yay ile yapılan ilk çalışmalardır. Bu çalışmaların dengeli ve düzenli bir şekilde yapılması, ilerde öğretilecek olan yay tekniklerinin öğrenilmesine de zemin hazırlayacaktır. Bu bağlamda bakıldığında, iyi bir keman icrası için yay tekniklerine hâkim olma çok önemlidir.

Keman eğitiminde temel davranışların kazandırılmasından sonra, yay tekniklerinin üzerine daha çok durulmaktadır. Eserlerin seslendirilmesinde yay tekniklerinin önemli bir yerinin olması bunun bir sebebi olarak görülmektedir. Keman çalan kişi, bir eseri üzerinde yazan yay tekniklerine göre seslendirmelidir. Ancak bu şekilde eseri bestecinin hedeflediği doğrultuda ve eserin ait olduğu dönemin özelliklerini ön plana çıkartarak seslendirmiş olacaktır (Dalkıran, 2006: 126).

Sonuç olarak bakıldığında, keman eğitimi süresince en temel yay tekniklerinden başlamak koşulu ile daha karmaşık yani uygulaması daha zor yay tekniklerinin öğrenilmesi sürecinde, öğretilecek tekniklerin sıralamasının ve buna uygun teknik çalışmaların planlanmasının yapılması gerekmektedir. Teknikler arasındaki var olan ortak yanların belirlenmesi, bu ortak yanlara göre tekniklerin öğretim sırasının planlanması da keman eğitimi içerisinde temel unsurlardan biri olan yay tekniklerinin eğitimi için detaylı bir şekilde irdelenmelidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, öğretim elemanlarının keman eğitime başlarken öğrettikleri ilk üç yay tekniği, buna bağlı olarak kullandıkları keman metotları ve ayrıca tekniklerde belli bir sıra izlenmesinin nedenleri hakkında bilgi edinmektir. İkinci olarak, öğretim elemanları tarafından gelen bu bilgiler doğrultusunda, yay tekniklerinin öğrencilere belirtilen metotlardaki etütler seçilerek kaldırılması ve bu teknikler arasındaki sıralamanın yay tekniğinin gelişmesi açısından birbirine etkilerinin gözlemlenmesi ve uygulamadaki yansımalarının da bu yönde olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Literatür tarandığında, uzman görüşlerine dayanılarak, keman tekniklerinin uygulanmasındaki sıralamanın yay tekniğinin geliştirilmesi açısından birbirine olan etkilerinin araştırıldığı çalışmalar az görülmüştür. Bu çalışmanın, keman eğitime başlanırken öğretim elemanları tarafından öğretilen ilk üç yay tekniğinin öğrencilere uygulanmasından sonra, bu tekniklerin birbirlerine olan etkisinin ne şekilde olacağı ve yay tekniğini geliştirmesi açısından nasıl bir seyir izleneceği konusunda öğretmenlere ışık tutacağı düşünülmektedir. Çalışma keman eğitiminde kullanılan yay tekniklerinin sırasının tespitine kaynak teşkil etmesi ve buna yönelik bir sağlama çalışmasını da içermesi açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel ve nicel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel veriler için görüşme (mülakat) tekniği, nicel veriler için de deneysel uygulama tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak oluşturulan kısmında, bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinden sorumlu öğretim elemanlarına ucu açık üç sorudan oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Çalışmanın nicel araştırma yaklaşımı kullanılarak oluşturulan kısmında ise, görüşme formundan elde edilen

bilgiler doğrultusunda öğrencilere, kemanda yay tekniklerinin çalımaına yönelik bir uygulama çalışması yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki Üniversitelerin Eğitim Fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları'nda keman eğitimi vermekte olan öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye'deki 20 Üniversitenin Eğitim Fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları'nda keman eğitimi vermekte olan 37 öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın nitel verilerinin toplandığı evren ve örneklem düzenlenmesinin yanında, toplanan verilerin deneysel olarak da (nicel) ispatı açısından yapılacak uygulama için ayrıca bir çalışma grubu da belirlenmiştir. Deneysel uygulama için tercih edilen çalışma grubu "Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı" 1. sınıfta eğitim görmekte olan 14 keman öğrencisinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarından biri keman eğitimcilerine uygulanmış olan görüşme formudur. Görüşme formu ucu açık üç sorudan oluşmaktadır ve görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir: 1.Keman eğitimine başlarken öğrettiğiniz ilk 3 yay tekniği sırasıyla hangileridir? 2.Bu teknikleri öğretirken faydalandığınız ilk 3 metot ya da çalışma kitabı sırasıyla hangileridir? 3.Yay tekniklerinin öğretilmesinde belli bir sıra izlenmesi gerektiği konusundaki görüşleriniz nelerdir? Çalışmada kullanılan diğer bir veri toplama aracı ise, keman öğrencileriyle yapılan uygulama çalışmasının verilerinin ortaya çıkması için ihtiyaç duyulan değerlendirme ölçeğidir. Değerlendirme ölçeği keman eğitiminde yay teknikleri ve buna bağlı değerlendirme basamaklarını içermektedir. Uygulama çalışması verilerini oluşturmak için geliştirilen "bireysel çalgı eğitimi (keman) performans ölçeği" 7 maddeden oluşmaktadır. Kullanılan ölçek Dalkıran'ın (2006) geliştirdiği ölçekten faydalanılarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Ölçek ve içindeki basamaklar için uzman görüşü alınarak kapsam geçerliliği yordanmıştır. Daha sonra, 14 kişilik keman öğrenci grubuna uygulama çalışmasıyla ilgili alt başarı puanı sınırı 60 olarak kabul edilen bir ön test uygulaması yapılmıştır. Uygulamanın yapıldığı üniversite olan Karadeniz Teknik Üniversitesinde CC başarı alt sınırı olan 60 puan, çalışmada da alt kabul sınırı olarak düşünülmüştür. Ön test uygulaması için Franz Wohlfahrt'ın "Sixty Studies For the Violin Op.45 Book 1" adlı kitabındaki "détaché" tekniğini içeren 1 numaralı etüt seçilmiştir. Etüdün çaldırılmasına geçmeden önce, öğrenciler "détaché" tekniğinin özellikleri ve nasıl uygulanmasının gerektiği hakkında bilgilendirilmişlerdir. Bunun ardından her bir öğrenci ile etüt ortalama 40-45 dakika çalışılmıştır. Bu süre içinde "détaché" tekniği hakkında verilen bilgiler etüt üstünde öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin performansları görüntü kaydı altına alınmıştır. Bu çalışmadan 1 hafta sonra ön testten 60 ve üstü puan alan 12 öğrenci ile son test çalışması yapılmıştır. Son test çalışması için Ferdinand Küchler'in "Méthode de Violon Volume 1" adlı kitabından 61 numaralı "staccato" etüdü seçilmiştir. Öğrencilere "staccato" tekniği hakkında bilgi verilerek, nasıl çalınması gerektiği konusunda açıklamalar yapılmıştır. Bu aşamaların ardından, öğrenciler ile "staccato" etüdü için

ortalama 40–45 dakika (yaklaşık bireysel çalgı için bir ders saati) çalışılmıştır. Öğrencilere “staccato” tekniği ilgili özellikler etüt içerisinde gösterilmiştir. Bu süreçten sonra öğrencilerin performansları görüntü kaydı altına alınmıştır.

Uygulama çalışması, örgün öğretimin haricinde grubu oluşturan öğrenciler ile ayrı bir çalışma olarak yürütülmüş, bu sebeple eğitim öğretimi aksatmamak ve öğrencilerin çalışma akışını etkilememek için uygulama çalışması kısa tutulmuştur. Kısa tutulan çalışma sürecinde de seslendirme tekniklerine yönelik net verilerin elde edilebileceği bir desen düşünülmüştür. Bu desende temel tekniğe iyi düzeyde sahip olmanın takip eden diğer teknikleri de etkileyeceği fikri, oluşturulan sıralamadaki ilk ve son tekniğin farkının denemesi ile yürütülmesi planlanmıştır. Planlamada ana fikir ilk ve son teknikler arasındaki bağıntının aradaki diğer tekniği de kapsayacağı yönündedir. Bu sebeple ilk ve üçüncü teknik arasında oluşan doğrusal ilişkinin, seslendirme teknikleri ve çalma becerileri açısından bakıldığında diğer teknik ve/veya teknikler ile de ilişkili olduğu düşünülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmanın bu bölümünde, “keman eğitimcisi görüşme formu” ile elde edilen verilerin analizi için “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde öğretim elemanlarından gelen bilgiler sıralanmış ve ayrıştırılarak yay tekniklerinde öne sürdükleri sıralama ve bu sıralamaya bağlı olarak tercih ettikleri diğer bilgilerin (hangi metot, teknik sıralamasının gerekçeleri vb.) oranlaması belirlenmiştir. Araştırmanın nicel kısmını oluşturan uygulama çalışması için hazırlanan “keman performans ölçeği” ile elde edilen veriler, “SPSS” (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) kullanılarak analiz edilmiştir. Uygulama çalışmasında, uzman öğretim elemanları tarafından, performans ölçeğindeki maddeler doğrultusunda öğrencilerin görüntülerinin değerlendirilmesi istenmiştir. Her maddeden alınabilecek en yüksek puan ölçekte belirtilmiştir. Uzmanların her öğrenci için verdiği ön test ve son test puanları ile uzmanlardan alınan puanların ön test ve son test için hesaplanan ortalamaları arasındaki ilişki, Pearson Momentler çarpımı korelasyon ölçümü ile yapılmıştır. Ölçümlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,01$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgular, öğretim elemanları tarafından yanıtlanan “keman eğitimcisi görüşme formu” içerisinde yer alan soruların sıralamasına uygun bir şekilde ve öğrencilerle yapılan uygulama çalışmasından elde edilen veriler çerçevesinde aktarılmıştır.

Keman Eğitime Başlarken Öğretilen İlk 3 Yay Tekniğine Ait Bulgular

Bu bulguyu elde edebilmek için öğretim elemanlarından keman eğitime başlarken öğrettikleri ilk 3 yay tekniğini sıralamaları istenmiştir ve bu teknikler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Yay Tekniklerinin Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Sıralanması*

Teknik	Tercih Eden Kişi Sayısı		
	1. Sırada	2. Sırada	3. Sırada
Détaché	28	7	0
Legato	6	23	4
Staccato	0	5	17
Martelé	1	0	11
Portato	0	0	1
Spiccato	0	0	1

Tablo 1 incelendiğinde, 28 kişinin 1. sırada en çok “détaché” tekniğini tercih ettiği görülmektedir. “Legato” tekniğini 2. sırada 23 kişi kullandığını belirtmiştir. 3. sırada ise 17 kişi “staccato” tekniğini tercih etmiştir. “Martelé” tekniğini 3. sırada kullandığını 11 kişi belirtmiş ve bu sayının “staccato” tekniğini tercih eden kişi sayısına yakın olduğu görülmüştür. “Portato” tekniğini 3. sırada 1 kişi kullanmaktadır. 3. sırada ise “spiccato” tekniği 1 kişi tarafından tercih edilmiştir.

Yay Teknikleri Öğretilirken Faydalanılan İlk 3 Metoda Ait Bulgular

Çalışmanın bu kısmında öğretim elemanlarından yay tekniklerini öğretirken kullandıkları ilk üç metodu sıralamaları istenmiştir. Bu metotlar tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Yay Tekniği İçin Kullanılan Metotlar ve Tercih Eden Öğretim Elemanı Sayısı*

Metot	Kişi Sayısı
Ömer Can	20
O. Sevcik	18
H. Sitt	13
A. Seybold	8
M.Crickboom	6
F. Wohlfahrt	6
S. Suzuki	6
J. F. Mazas	6
Ali Uçan	5
R. Kreutzer	3
N. Baklanova	2
H.Schradiack	1
N. Laoureux	1
H. E. Kayser	1
K. Fortunatov	1
A. Grigoryan	1
K. Rodionov	1
F. KÜchler	1
A. Komarovsky	1
J. Hrimaly	1
H. Matiya	1
Catherine	1
Tuğrul Göğüş	1
Zafer Kurtaslan	1
Oktay Dalaysel	1
J. Lambert Ribeiro	1

Tablo 2 incelendiğinde, 20 öğretim elemanının “Ömer Can” metodunu kullandığı görülmektedir. Belirtilen metotlar arasında 18 kişi “Otokar Sevcik” metodunu kullanmaktadır. “Hans Sitt” metodunu 13 kişi tercih etmiştir. 8 kişi “Arthur Seybold” metodunu kullandığını belirtmiştir. “Mathieu Crickboom” metodunu 6 kişi, “Franz Wohlfahrt” metodunu 6 kişi, “Shinichi Suzuki” metodunu 6 kişi, “Jacques Féréol Mazas” metodunu 6 kişi ve “Ali Uçan” metodunu 5 kişi tercih etmiştir. Tablodaki diğer metotları 3, 2 ve 1 kişinin kullandığı, bu metotların diğer metotlara göre daha az tercih edildikleri görülmektedir.

Öğretim Elemanlarının Yay Tekniklerinin Öğretilmesinde Belli Bir Sıra İzlenmesi Gerekliliği Konusundaki Görüşlerine Ait Bulgular

Yay tekniklerinin öğretilmesindeki sıralama ile ilgili öğretim elemanları tarafından gelen bilgilerin aşağıda maddeleştirilerek yansıtılması hedeflenmiştir.

1. Keman öğretimi olgusunun çok büyük bir bölümünü kapsayan yay teknikleri öğretimi uzun bir süreye yayılmalı ve belli bir sıra takip edilerek verilmelidir. Aksi takdirde eğitim alan öğrencinin ilerideki çalgısal hayatında metodolojik eksiklik kendini hissettirecek ve ilerlemesine engel olacaktır.

2. “Détaché” tekniğinde hâkimiyet sağlandıktan sonra “legato” tekniğine geçilmelidir. “Legato” tekniği iyi bir şekilde çalışıldıktan sonra “staccato” tekniğine geçmek uygundur.

3. Öğrencinin doğru bir şekilde yay tutuşu ve düzgün yay çekmesi ile yay hâkimiyeti sağlanmış olur ve bu esnada “détaché” tekniği kullanılmaya başlanmış olur. “Détaché” tekniği ile beraber öğrenci yayın hızını ve baskısını kontrol etmeyi öğrenmelidir. Öğrenci temel olarak iyi bir yay tutuşuna sahip olduktan sonra diğer yay tekniklerini kullanmalıdır. Başlangıç olarak “détaché”, “legato” teknikleri öğrenildikten sonra “staccato”, “martelé” ve “spiccato” teknikleri öğretilmelidir. Öğrencinin sol el gelişimi yeterli düzeye geldiğinde “sautillé” ve “ricochet” teknikleri öğretilbilir.

4. Tüm yaylı çalgılarda olduğu gibi yay tekniklerinin öğretilmesinde “legato” ve “détaché” teknikleri ayrı veya bir arada kullanılır fakat öncelikle “détaché” tekniği kullanılır. Genellikle ilk olarak tam yay çalışmaları öğrenciye yaptırıldıktan sonra alt yarı, orta ve üst yarıda çalışmalar yapılır. Öğrencilerin anlama ve kavrama düzeyleri farklı olduğu için öğretmen belli tekniklerin öğretim sırasında değişiklik yapabilir. Yayda tam bir hâkimiyet sağlanmadan “legato” ve “staccato” tekniklerine geçilmesi öğrencinin kendine güvenini ve motivasyonunu kötü yönde etkileyip onu başarısızlığa sürükleyebilir.

Uygulama Çalışması Sürecine Ait Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde keman öğrencileriyle yapılan ön test ve son testten oluşan uygulama sürecine ait bulgular tablolaştırılarak aktarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 3. *Uzman Öğretim Elemanlarının Ön Test ve Son Test Puanlarına Yönelik Korelasyon Analizi*

	Ön Test Toplam	Son Test Toplam
Ön Test Toplam	---	,892**
Son Test Toplam	,892**	---

**p=.01

Tablo 3'e bakıldığında, ön test toplam puanı ve son test toplam puanı arasında yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon görülmektedir (r=.892, p<.01).

Tablo 4. *Uzman Öğretim Elemanlarının Ön Test Puanlarına Yönelik Korelasyon Analizi*

	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
Uzman 1	---	.771**	.880**
Uzman 2	.771**	---	.822**
Uzman 3	.880**	.822**	---

**p=.01

Tablo 4 incelendiğinde, Uzman 2 ve Uzman 3 ön test puanı arasında 0.822 ile yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon, Uzman 1 ve Uzman 3 puanı arasında 0.880 ile yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon, gözlemlenmiştir. Benzer şekilde Uzman

1 ve Uzman 2 puanı arasında 0.771 ile yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğu görülmektedir.

Tablo 5. *Uzman Öğretim Elemanlarının Son Test Puanlarına Yönelik Korelasyon Analizi*

	Uzman 1	Uzman 2	Uzman 3
Uzman 1	---	.917**	.764**
Uzman 2	.917**	---	.774**
Uzman 3	.764**	.774**	---

**p=.01

Tablo 5'e bakıldığında, Uzman 1 ve Uzman 2 son test puanı arasında 0.917 ile yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon gözlemlenmiştir. Benzer şekilde Uzman 2 ve Uzman 3 puanı 0.774 ile Uzman 1 ve Uzman 3 puanı 0.764 arasında yüksek düzeyli ve pozitif yönlü bir korelasyon görülmüştür.

Tablo 6. *Öğrencilerin Yapılan Uygulama Çalışmasından Aldıkları Ön Test ve Son Test Puanları*

Öğrenci No	Ön Test	Son Test
1	80,50	87,00
2	77,00	77,75
4	68,00	65,75
5	72,75	75,00
6	68,50	62,25
8	82,25	85,50
10	87,25	83,75
11	91,50	93,75
12	61,00	64,00
13	91,25	86,75
14	60,25	67,00
16	75,25	66,00

SONUÇ

Öğretim elemanlarının genel olarak kullandığı yay tekniklerinin 1. sırada “détaché”, 2. sırada “legato” ve 3. sırada “staccato” olduğu görülmüştür. Öğretim elemanlarının görüşlerinin genel olarak, “détaché” tekniğinin ilk olarak çalışılması gereken bir teknik olduğu şeklinde görüşleri ortaya çıkmıştır. Diğer yandan Öğretim elemanlarının “Ömer Can, O. Sevcik, H. Sitt, A. Seybold, M.Crickboom, F. Wohlfahrt, S. Suzuki, J. F. Mazas, Ali Uçan,” gibi metotları yay tekniklerini öğretirken daha çok tercih etmelerinin yanında J. Lambert Ribeiro, K. Rodionov, A. Grigoryan, H. Matiya, J. Hrimaly vb. gibi gibi tablo 2’de yer alan metotları oldukça az bir şekilde kullandıkları sonucuna varılmıştır. Genel olarak bakıldığında keman eğitimcilerinin yay tekniklerinin öğretilmesinde bir sıralamanın olması gerektiği üzerindeki düşüncelerinin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Yay hâkimiyeti sağlanana kadar yapılan çalışmaların ardından öğretim elemanlarının, “détaché”, “legato” ve “staccato” tekniklerinin sıralı bir şekilde öğretilmesi gerektiği fikrini ağırlıklı olarak taşıdıkları görülmüştür.

Öğrencilerin, yay tekniklerini belirli bir sırada çalışmaları ve bu tekniklerin kendilerine ait çalınış tarzlarını öğrenmelerine bağlı olarak uygulama çalışmasındaki etütleri teknik boyut açısından daha kolay kavradıkları görülmüştür. Öğretim elemanlarının görüşleri genel olarak, “détaché” tekniğinin ilk olarak çalışılması gereken bir teknik olduğu ve bu teknikte yay hâkimiyetinin elde edildiği, bu hâkimiyeti elde eden

öğrencilerin diğer tekniklerde de başarılı olacağı doğrultusundadır. Uygulama çalışmasında öğrencilere ön test aşamasında ilk olarak “détaché” tekniğini içeren bir etüt çaldırılmıştır. Ön testten başarılı olan öğrenciler son test aşamasında “staccato” tekniğine sahip bir etüt çalmışlardır. Yapılan uygulama çalışmasının sonunda “détaché” tekniğinde başarılı olan öğrencilerin “staccato” tekniğinde de başarı elde ettikleri gözlemlenmiştir. Bu sonuç öğretim elemanlarının yay tekniklerinin öğretilmesinde yaptıkları sıralamanın gerekçesiyle örtüşmektedir.

TARTIŞMA

Literatür incelendiğinde, araştırmanın deseni ve içeriği ile doğrudan ilişkili bir çalışmaya rastlanmamıştır fakat başlangıç keman eğitiminde kullanılan yay tekniklerini çeşitli şekillerde ele alan çalışmalar mevcuttur.

Dalkıran'ın 2006'da yayımlanan keman eğitimine başlangıç aşamasında “détaché” ve “legato” yay tekniklerinin özelliklerini belirleyerek öğretim aşamalarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmasından elde edilen bulgulara göre, kemanda, temel davranışların kazandırılmasının ardından ilk olarak öğrenciye öğretilecek yay tekniklerinin “détaché” ve “legato” teknikleri olduğu görülmüştür. Yay tekniklerinin öğretim sırası açısından bakıldığında, çalışmadan elde edilen bulgular ile Dalkıran'ın çalışmasındaki bulgular benzerlik göstermektedir.

Yine yay tekniklerinin öğretim sırası göz önünde bulundurulduğunda, Aytekin'in 2012 yılında yapmış olduğu “Keman Eğitiminin İlk Üç Yılında Uygulanabilecek Pedagojik Yaklaşımlar ve Kullanılacak Yöntemler” adlı çalışmanın yay tekniği ile ilgili olan kısmında, keman tutuşunun kavranması ve yay çekmeye başlangıçtan sonra ilk üç yılda öğretilen yay tekniklerinin sırasıyla détaché, legato, martelé, staccato ve spiccato olduğu açıklanmıştır. Aytekin'in çalışmasındaki ilk üç sıralamaya bakınca, üçüncü sırada “martelé” tekniğinin var olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ise öğretim elemanlarının üçüncü sırada “staccato” tekniğini kullandıklarını açıkladıkları görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında iki çalışma arasında ilk iki sırada yer alan tekniklerin aynı olduğu görülmüştür.

Öztopalan ve İşgörür'ün 2010 yılında yayımlanan ve viyolonsel dersi öğretim programı içinde yer alan yay teknikleri ve bu tekniklerin programdaki işleniş konu edinen çalışmasında, 20 viyolonsel öğretim elemanı ve öğretmenine görüşme formu uygulanmıştır. Bu formdaki viyolonsel öğreniminin ilk yılındaki öğrenciye önce “détaché tekniğinin mi, yoksa legato yay tekniğinin mi öğretilmesi gereken soruya”, viyolonsel eğitimcilerinin ağırlıklı olarak détaché tekniği ile başlamanın doğru olacağı yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu bilgi çerçevesinde çalışmalar karşılaştırıldığında, her iki çalışmada da détaché tekniğinin ilk öğretilen tekniklerin başında geldiği anlaşılmaktadır. Çalışmanın bulguları incelenmeye devam edildiğinde, détaché ve legato tekniklerinin bir arada öğretilebileceği bilgisinin eğitimciler tarafından iletildiği ve bunun yüzdelik dağılımda ikinci sırada yer aldığı görülmüştür. Bu çalışmada da öğretim elemanlarına sorulan ucu açık üçüncü sorudan elde edilen bilgiler içinde détaché ve legato tekniklerinin bir arada öğretilebileceği yanıtı öğretim elemanlarından edinilmiştir ve her ki çalışmada da bu yönde benzerlik tespit edilmiştir. Staccato tekniğine geçişin ise yay hâkimiyetinin yani détaché ve legato tekniklerinin iyice özümsemesi ile sağlanması ile yapılması gerektiği her iki çalışmada da ulaşılan ortak görüşlerdir.

ÖNERİ

Bu çalışmadaki bulgulara ilaveten yapılabilecek diğer başka çalışmalar aracılığı ile öğrencilerin yay teknikleri ve önemi hakkında ne derece bilgiye sahip oldukları tespit edilip çalışmalar bu yönde de planlanabilir. Çalışmada Türkiye'de eğitim

fakültelerindeki keman eğitiminden sorumlu öğretim elemanlarından yay teknikleri hakkında görüşleri alınmıştır. Çalışmanın araştırma grubu daha da genişletilerek Türkiye'deki güzel sanatlar fakülteleri, konservatuvarlar ve güzel sanatlar liselerinde görev yapmakta olan keman eğitimcilerinin de görüşleri alınabilir ayrıca, bu görüşler arasında karşılaştırma yapıp genel uygulamanın ne olduğu tam olarak ortaya çıkarılabilir. İleride yapılabilecek başka araştırmalar için düşünölmeye devam edilirse, çalışmayı oluşturan yay tekniklerinin sayısı arttırılarak, daha uzun bir süreç içerisinde tekniklerin birbiriyle olan ilişkileri gözlemlenebilir, yay tekniklerinin uygulandığı öğrenci sayısı arttırılabilir veya çalışma güzel sanatlar fakülteleri, eğitim fakülteleri ve konservatuvar öğrencileri karşılaştırılarak yapılabilir. Çalışmaların hem öğrenci, hem de öğretim elemanı açısından geniş tutulması ile birlikte elde edilecek veriler, keman eğitimi literatürünün tekrar gözden geçirilmesine olanak sağlayacaktır. Buradan hareketle mevcut keman eğitimi literatürünün bu veriler doğrultusunda düzenlenmesi kadar, zenginleştirilmesi de önerilebilir. Yay tekniklerinin geliştirilmesine yönelik teknik çalışmalar da öğrenci seviyeleri açısından gözden geçirilerek yeni çalışmalar ile zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akgöl, D. (1997). Anadolu güzel sanatlar liseleri keman eğitimi sürecinin değişkenlerinin analizi yorumlanması ve öneriler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Aytekin, N. (2012). Keman eğitiminin ilk üç yılında uygulanabilecek pedagojik yaklaşımlar ve kullanılacak yöntemler. Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Baykul, Y. (1992). Eğitim sisteminde değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 85-94.
- Dalkıran, E. (2006). Keman eğitiminde performansın ölçülmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dalkıran, E. (2006). Keman eğitiminin başlangıç aşamasında "detache ve legato" yay tekniklerinin keman öğrencilerine aktarımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 125-142.
- Köchler, F. (1914). *Méthode de violon volume 1*. Basle: Hug and Co.
- Öztopalan, R. ve İşgörür, Ü. (2010). Güzel sanatlar ve spor liselerinde viyolonsel öğretiminin ilk yılında önerilen yay teknikleri ve bu tekniklerin program taslağına yansması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 54-66.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikeyi.
- Uslu, M. (2012). Nitelikli keman eğitime yönelik yaklaşımlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 1-11.
- Wohlfahrt, F. (1905). *Sixty studies for the violin op.45 book1*. New York: G. Schirmer, Inc.
- Yağışan, N. (2008). *Keman çalmanın biomekanik analizi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.